WASHINGTON D C

1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-6740
— Тел.: в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 156 | 15 ЦЕНТІВ — 15 CENTS | ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 17-го СЕРПНЯ (AUGUST 17), 1963 | TWO SECTIONS (SECTION 1) | No. 156. | VOL. LXX.

ЗДА ОСКАРЖУЮТЬ КУБУ У ВИКРАДЕННІ КУБИНСЬКИХ ВТІКАЧІВ

Вашингтон. — 15-го серпня кубинці з-під режиму Кастра викрали з одного англійського острова 19-х кубинських втікачів і завезли їх на Кубу. Пресовий урядовець Державного Департаменту Р. І. Філіппс назвав цей випадок „міжнародним викраданням". Цій події приглядалися американські літаки й кораблі з Надбережної Сторожі, але не могли інтервеніювати, бо не хотіли порушувати міжнародного права. Кастрові злочинці вдерлися на маленький острівець Анґіля Кей, що є між Флоридою і Кубою, та силою забрали звідтам 19-ох кубинських втікачів. Цей острів належить до англійських бермудських островів. Представник Державного Департаменту сказав, що американські пілоти поробили фота з цього акту насильства та через Вашинґтон переслали до Нессо англійському губернаторові цих островів. Не є відомо, як зареаґує губернатор сер Роберт Степлтон. Кубинський уряд повідомив, що втікачі виїхали з Куби на двох вкрадених рибальських човнах, Гавана неґайно заявила, що принаймні 4 утікачі були членами Центральної Розвідчої Аґенції ЗДА і це вони організували рейди з англійської території на Кубу. В кубинському гаванському повідомленні говориться про те, що втікачів зловлено на човнах, і не згадується, що їх викрадено з острова. Факт оцього викрадення свідчить, що Кастро дістав від СССР відповідні засоби до того, щоб охороняти своє узбережжя. Давніше він цього не мав, і втікачі легко могли втікати з Куби, а навіть виконувати збройні наїзди на саму Гавану. 18-го червня Кастро погрожував у промові в провінції Матанзас, що його Куба має вже військові засоби, щоб заатакувати бази втікачів на французьких і англійських островах в Карібському обширі. Англійська амбасада у Вашинґтоні заявила, що вивчається цю справу на основі джерел, що їх передав американський уряд, і що складеться якнайгостріший протест, коли ствердиться, що кубинські Кастрові кораблі були на англійських територіяльних водах. Представник англійської амбасади заявив, що ще завчасно передбачати, чи Лондон домагатиметься, щоб Кастро віддав викрадених втікачів. Цей сам представник повідомив, що багамський губернатор просив ЗДА щоб вони допомогли врятуватися 10 втікачам, що залишилися ще на острові. Між ними є одна жінка і одна дитина. Є це члени родин тих, що їх захопили кастрівці. Ці врятовані кубинці були свідками, як викрадали 19-ох втікачів. Їх відвезли до Кі Вест на Флориді на кораблі „Аріядна". У Вашинґтоні сподіваються, що в цю справу не є замішані совєтські збройні сили на Кубі. Філіппс заявив, що немає потвердження вісток про те, що це совєтські війська 26 і 27 липня зробили були масакру кубинських партизанів, як про це повідомляв Громадянський Комітет для Визволення Куби. Один із американських летунів, які були свідками викрадення кубинців, стверджує, що Кастрові човни були довгі на 95 і 100 стіп та мали в обидвох боків торпеди.

Палата признала $1,195,000,000 на будову коледжів

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів 14-го серпня більшістю 287 до 113 голосів ухвалила законопроєкт про те, щоб уряд міг видати на будову будинків для коледжів суму — $1 195 000 000. За голосували і демократи і республіканці , а проти були південні демократи і консервативні республіканці. Але ця сума призначена тільки на будову, а не на допомогу студентам. Цей проєкт переслали до Сенату, але нема певности, чи його там ухвалять, хоч провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Майк Менсфілд гадає, що є „добрі шанси" для нього. Сенатор Менсфілд хотів би, щоб Сенат працював над цим проєктом ще перед урядовою пропозицією про охорону громадянських прав. В прийнятому законопроєкті є призначені фонди на будову публічних і приватних коледжів, в тому і на ті, що їх ведуть релігійні управи. В признаній Палатою сумі є такі позиції: $690 000 000 на будову так званих „„андерґрадуент" інституцій, $145 000 000 — на будову шкіл, що видають наукові ступені; ці обидві суми — це фдеральна допомога. Ще $360 000 000 призначено на позички для тих шкіл, що будують нові будинки. Під час дебати порушували справу допомоги школам, що їх втримують релігійні організації. Перемогла думка, щоб признати фонди і для визнаневих шкіл.

Совєтський шпигун Дроммонд засуджений до досмертної тюрми

Ню Йорк. — Федеральний суддя Томас Ф. Морфі 15-го серпня визначив кару досмертної тюрми йоманові Нелсонові С. Дроммондові, який вів шпигунську діяльність в користь СССР. Суддя заявив 34-річному морякові, що він дістає кару за найогидніший злочин, за те, що „продав безпеку своєї країни за $24 000, і зробив це тоді, коли служив у фльоті ЗДА". Йому належалася кара смерти, але з огляду на жінку і дітей суддя визначив йому тільки досмертну кару. Аґенти Федерального Бюра Інвестиґацій 28-го вересня 1962-го року остерігали і фотографували, як Дроммонд взяв документи з шафи і передав їх пізніше двом совєтським аґентам, що були працівниками совєтської місії до Об'єднаних Націй. Ці совєтські урядовці мусіли залишити ЗДА, а моряк Дроммонд дістав кару досмертної в'язниці.

В АМЕРИЦІ

● **Астроном** стейтового університету в Колюмбусі, Огайо, д-р Джан Д. Кравс, користаючи з радіового телескопу, виготовив нову мапу сузір'я Андромеди, яке є островом в системі всесвіту, і яке є віддалене від нас „тільки" два мільйони світляних років. Нова мапа є на 5 відсотків докладніша, як всі попередні.

● **Нюйоркський губернатор** Нелсон А. Рокефеллер вже вдруге закликав сенатора-республіканця Веррі Голдвотера, щоб він виступив проти правих консерватистів, які підтримують Голдвотера як кандидата на президента в 1964-му році. Рокефеллер твердить, що ті крайнє праві політики шкодять Республіканській партії, коли свої назадницькі кличі подають як республіканську програму.

● **58 американських студентів**, які проти виразної заборони поїхали на Кубу, плянують через Прагу вернутися до ЗДА. Вони мали 15-го серпня виїхати з Куби до Праги в Чехо-Словаччині, а у вівторок або середу бути в Ню Йорку. Державний Департамент заборонив їзду до Куби, і ті студенти мають бути покарані тюрмою до 5-ох років і грошовою карою до $5,000. Їх виїхало 59, але один із них там втопився.

Палатна Підкомісія працює над політичним статусом для Порто Ріко

Вашинґтон. — Палатна Підкомісія Внутрішніх Справ ухвалила зорганізувати 13-членну комісію, яка мала б випрацювати програму для розв'язки політично - державного статусу для Порто Ріко. Демократичні члени довший час були за, а республіканські проти, а тепер знайдено компроміс. Ця комісія не матиме права вирішувати цієї справи, тільки має зайнятися самою технічною частиною при розв'язці цієї проблеми. Самі порторіканці мають вибрати 6-ох членів до цієї Комісії, і вони самі вирішуватимуть справу статусу для свого острова. Підкомісія не могла довший час вирішити цієї справи, бо республіканці, як і частина порторіканців на острові є за те, щоб Порто Ріко дістало статус американського стейту, а демократи, подібно як інша частина порторіканців, хотіли б, щоб Порто Ріко затримало теперішній стан та надалі творило коммонвелт із ЗДА. Рішення Підкомісії має затвердити Комісія Внутрішніх Справ, а після того повна Палата Репрезентантів. Як виявили вибори в 1960-му році, демократичний кандидат на губернатора Порто Ріко Люїс Муньоз - Марін дістав був 458 000 голосів, а республіканський — 254 000.

Комісія оскаржує фармацевтичні фірми в порушенні протитрестового закону

Вашинґтон. — Федеральна Торговельна Комісія ствердила, що 6 фармацевтичних фірм змовлялися в тому, щоб встановити тверді ціни на "tetra cycline" — лік для поборювання бактерій. Цього антибіотика продається річно за $100 000 000. Комісія твердить, що були „нечисті руки" при видаванні патенту на цей лік фірмі Чес. Пфайцер і Спілки. В спробах порушити протитрестовий закон оскаржені є такі фармацевтичні фірми: Америкен Саянік Компані; Брістол - Маєрс Компані; Брістол Ляборaторія, Олін Местісон Кемікел і Ди Айджан Компані. Комісія закликає вище згадані фірми, за допомогою порозуміння з правниками припинити монополь при продажу цього ліку та до 60-ох днів визначити нові ціни на всі ліки, що їх називається „антибіотиками". Фірми мають право до 60-ох днів апелювати проти рішення Торговельної Комісії.

В Міжнароднім Конгресі Слов'янської Історії взяло участь шість українських учених

Зальцбург, Австрія. — В Міжнародному Конгресі слов'янської історії, що відбувався тут у зв'язку із 1,100-літтям апостолів слов'янського світу Свв. Кирила і Методія в липні ц.р., взяло участь шість українських істориків із ЗДА, Канади й Европи: проф. Микола Чубатий, проф. Ярослав Рудницький, о. д-р Ізидор Нагаєвський, о. д-р Іван Гриньох, проф. Іван Шевченко і доц. Іван Лисяк-Рудницький. Усіх учасників цього Конгресу було яких 200 осіб з різних країн Европи, Америки, Азії й Африки. Відбувався Конгрес під почесним протекторатом кардиналів Ф. Кеніґа з Відня і Ю. Деппера з Мюнхену та архиєпископа Кир Івана Бучка з Риму. Діловим предсідником пленарних сесій цього Конгресу був д-р Дале з Відня і секретарем доц. д-р Заґіба. В час відбування Конґресу виступав у Зальцбурґу з концертом хор української католицької церкви св. Варвари у Відні під диріґентурою проф. А. Гнатишина.

У Філядельфії приготовляються до інавґурації вищих студій україністики на Пенсилвенійському університеті

Філядельфія. — Заходом Українського Конґресового Комітету Америки, Відділ у Філядельфії та Департаменту Слов'янських і Балтійських Студій Пенсилвенійського Університету, відбудеться в суботу, 7-го вересня ц. р., в год. 5-ій по пол., у великій залі „Гюстон Гол Авдіторіюм" університету, при 3417 Спрус вул. — Інавґурація Вищих Студій Україніки. Інавґурації почнуться національним гимном, після чого проведе молитву о. сов. М. Федорович, парох катедрального храму Непорочного Зачаття Богородиці у Філядельфії. З черги офіційно відкриє Інавґурацію Вищих Студій Україністики д-р Альфред Сенн, керівник і проф. Департаменту Слов'янських і Балтійських Студій Пенсилв. Університету, після чого вступне слово виголосить д-р Б. Т. Гнатюк, голова Відділу УККА і професор Дрексел Інституту у Філядельфії. По інавґураційній доповіді викладача д-р Наталії Пазуняк відбудеться концертова частина, в якій виступить композитор проф. Вадим Кіпа. Цього ж дня в год. 7-ій вечора, в залі „Айві" Гюстон Гол Пенсилвенійського Університету, відбудеться бенкет, що його відкриє молитвою о. І. Савчук, настоятель катедрального храму св. Володимира. Тостмайстром бенкету буде д-р Володимир Ґалан, президент Степендійного Фонду. Головну промову на бенкеті виголосить проф. Департаменту Слов. і Балт. Студій Пенсилвенійського Університету д-р А. Салис, після чого привітальні слова виголосить д-р Гр. Лужницький, студ. А. Масюк і голова Степендійної Комісії д-р Ю. Мачук. Кінцеву молитву проведе о. сов. М. Федорович. Весь дохід призначений на Стипендійний Фонд студентів Вищих Студій Україністики Пенсилвенійського Університету.

УНС і „Свобода" будуть темою лекції на курсах на Союзівці

Союзівка, Керґонксон. — Український Народний Союз та його В-во „Свобода" будуть темою окремої, півторигодинної лекції для учасників курсів українознавства на цій оселі. Ця надзвичайна лекція відбудеться в найближчу суботу, 17-го серпня, о год. 8.30 рано у великій залі „Веселки" та матиме за завдання познайомити курсантів в найзагальніших рисах із найстаршою та найбільшою українською установою у вільному світі, як і з його видавництвом на тлі нашого загального розвитку і стану. Доповідатимуть: гол. предсідник УНС Иосип Лисогір, гол. секретар д-р Ярослав Падох і гол. касир Роман Слободян та ред. А. Драган і ред. Вол. Душник.

ПРОДОВЖЕННЯ ЗВІТУ З РІЧНИХ НАРАД ГОЛ. УРЯДУ УНС В НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ

Започаткований цього тижня друк звіту з річних нарад Головного Уряду Українського Народного Союзу треба було перервати в цьому суботнішньому числі з уваги на те, що разом з ним друкується англомовний „Український Тижневик". Звіт з річних нарад Гол. Уряду УНС продовжуватиметься із черговим виданням щоденника в понеділок з датою вівтірка, 20-го серпня.

Пейпінґ закидає Москві бойкотування його змагань до атомової зброї

Токіо. — Комуно-китайське радіо передало широку заяву про те, як Совєтський Союз підписав був з комуністичним Китаєм договір 15 жовтня 1957 р. про постачання Китаєві матеріялів, потрібних для продукції атомової зброї та про технічну асисту в цій справі, і як потім, докладно 20 червня 1959, без подання причин, Хрущов той договір відкликав і своє приречення зламав. Китайські комуністи закидають тепер Хрущову, що Хрущов хотів зробити „дарунок" тодішньому президентові Д. Д. Айзенгаверові з своєї зради у відношенні до китайських комуністів. Від того часу Совєти нічим — твердять китайські комуністи — Китаєві не памагають в осягненні тим атомової зброї, а підписаний 5 серпня ц. р. в Москві атомовий договір має ніби на цілі саме й унеможливити Китаєві атомове озброєння. Тому комуно-китайський уряд закидає Хрущову просто „зраду" інтересів „братньої" китайської країни та союз з „американськими імперіялістами", при чому в тому ж радіо- проголошенні є знову твердження, що згаданий атомовий договір сприяє американському атомовому „монополеві". Західні коментатори пригадують, що комуно - китайський прем'єр Чу Ен-лай прославляв був Хрущова за його подорож до Америки під час урядування Д. Д. Айзенгавера, вбачаючи у тій подорожі та в конференції Хрущова з Айзенгавером у Кемпі Дейвіда великий успіх Москви в користь миру.

Кардинал Вишинський закидає комуністам переслідування Церкви в Польщі

Варшава. — Кардинал Стефан Вишинський у проповіді в конастирі на Ясній Горі в Ченстохові до багатьох тисяч вірних, які щорічно прибувають туди на прощу, оскаржив комуністичний режим у поновленому переслідуванні Католицької Церкви. Він звернув увагу, що власті перешкоджують духовникам вчити релігію навіть у церквах та що в цьому році забороняється дітворі в літніх таборах, що їх влаштовують державні організації, ходити у неділі до святинь. Кард. Вишинський сказав, що „влада може робити різні заборони, але не може забороняти все" та вимагав від батьків, щоб вони боролися за своє конституційне громадське право, яке ґарантує свободу релігійного вірування — для себе і дітей. Вишинський таврував заборону поломникам із Варшави їхати гуртом окремими потягами та шиканування поломників при доїздах до Ченстохови поліційними заставами, які вимагали від вірних особистих довідок і посвідок на щеплення. Багато вірних, які навіть мали такі довідки, завернено, не подавши ніяких причин. Цей публічний виступ кардинала Вишинського вважають за дальший доказ загострення між Католицькою Церквою у Польщі і комуністичним режимом.

Англійська поліція впала на слід грабіжників поштового потягу

Лондон. — Англійський Скотленд Ярд перевів в четвер 15 серпня перші 5 арештувань у зв'язку з минулотижневим, найбільшим в історії подібних злочинів, нападом на поштовий потяг, при чому пограбовано грошей і самоцвітів вартости коло 5 мільйонів дол. Арештовано трьох мужчин і дві жінки. Троїм арештованим закинено, що вони, за якісь свої послуги для безпосередніх грабіжників, прийняли поважні суми, знаючи, що ті гроші походять з грабунку. Всі арештовані будуть поставлені спершу перед суд в Лінслейд, містечку, що є за чотири милі від місця, в якому відбувся той грабіжницький наскок на потяг. У Лондоні ввесь день переслухувано на поліції двох жінок і одного мужчину. Арештування на провінції переведено після того, як одна жінка зголосила, що підозрілими видались їй особи, що хотіли заплатити їй за три місяці згори, коли вона винаймить їм свій гараж на два авта. В обох тих автах поліція знайшла по 50,000 фунтів шт. в кожному авті. Переломовим моментом у слідстві було виявлення опустілої фарми, яка була головною кватирою грабіжників. На тій фармі знайдено розпорені пограбовані поштові мішки і великі запаси харчів, а на подвірі вантажне авто. Відтиски пальців, що їх поліція знайшла у тому домі і на авті, допомогли до виявлення їй деяких осіб із злочинного світу. Так само просліджено, в чиєму посіданні могли бути поліційні кайдани, якими грабіжники скували були машиніста потягу і його помічника. Поліція відмовилась подати будь-які ближчі дані про дальше слідство і його висліди.

В СССР засекречено смерть Каґановича і важку недугу Булґаніна

Москва. — Лазар Каґанович, один із старих большевиків, колишній віце-прем'єр і кол. міністер важкого промислу в СССР, один з московських катів України, в якій урядував як перший секретар компартії України в р.р. 1925-1928 і потім в 1947., — помер на 70 році життя внаслідку серцевого удару вже вісім місяців тому, — але в совєтській пресі і радіо не було про це й згадки. „Большая Советская Енциклопедія" подає ще широкий життєпис Каґановича з односторінковим портретом, але Українська Радянська Енциклопедія цілком промовчує його, бо в міжчасі появи того одного і другого совєтського твору — Каґанович пристав був до „антипартійної групи", яка пробувала скинути Хрущова з його влади. Каґановича похоронено тайком і на його могилі нема ніякого пам'ятника. Так само засекречено важку недугу колишнього совєтського прем'єра, „партійного генерала" Ніколая Булґаніна, з яким Хрущов їздив ще до Женеви на конференцію „на вершинах" та якого проте згодом цілком відсунув від впливів. Закордонні кореспонденти в Москві, яких є коло 120, нарікають, що тепер — хоч скасовано цензуру їх кореспонденцій — трудніше дістати якусь вістку і перевести інтерв'ю з будь-котрим совєтським „достойником", як було за Сталіна.

У ЛЬВОВІ ПОМЕР НЕСПОДІВАНО ЮРІЙ МЕЛЬНИЧУК, РЕДАКТОР БОЛЬШЕВИЦЬКОГО „ЖОВТНЯ"

Київ. — Як повідомляє газета „Радянська Україна" з 13 серпня ц. р., у Львові помер 12 серпня несподівано на 52-ому році життя совєтський журналіст, головний редактор журналу „Жовтень" Юрій Мельничук. Народжений в селі Мала Кам'янка на Станиславівщині, Мельничук був одним із найбільш відданих вислужників большевицького режиму, здобуваючи собі титули й ордени пашквілями на релігію, національні традиції і „буржуазний націоналізм". Минулими роками перебував у Ню Йорку в складі т. зв. „Делеґації УССР до ОН" і продовжував теж тут свої виступи проти „буржуазних націоналістів".

3 КОЛИШНІ ПРЕЗИДЕНТИ ПІДТРИМУЮТЬ АТОМОВИЙ ДОГОВІР

Вашинґтон. — Сенатська Комісія для закордонних справ, яка переводить опити у зв'язку з процедурою ратифікації підписаного 5-го серпня ц. р. у Москві договору про частинне припинення ядрових експериментів, звернулася за опінією до трьох живучих колишніх президентів ЗДА: Герберта Гувера, Гаррі Трумана і Д. Д. Айзенгавера. Про перших двох сказано у пресі тільки, що вони підтримують згаданий договір, а щодо Д. Д. Айзенгавера, то він сказав свою думку в 15-хвилинному інтерв'ю, що його переведено на кораблі під час поворотної дороги з Европи до Америки. Він їздив для участи у телевізійних знимках обабіч Каналу у зв'язку з роковинами висаду альянтів в Нормандії. Айзенгавер заявив, що він покищо не студіював ще докладно тексту атомового договору і тому мусить ще добре придивитись, чи нема там чогось такого, що викликало б сумніви. Але покищо він заявився позитивно за тим договором, застерігшись, що ця його опінія може змінитись, якщо виявиться щось, чого він покищо не знає, а саме, коли б виявились „тверді докази", що Совєти „є впереді та що загрожена наша безпека". Д. Д. Айзенгавер, мабуть, буде ще особисто зізнавати перед згаданою сенатською Комісією. Тим часом перед тією Комісією зізнавав в четвер пополудні голова шефів об'єднаних штабів генерал Максвелл Тейлор, який раніше зізнавав був уже в цій самій справі перед т. зв. Підготовчою Підкомісією сенатської Комісії для військових справ. Він потвердив своє становище, що атомовий договір не послаблює американської оборонної спроможности та з уваги на різні інші свої аспекти — як засіб до відпруження міжнародної атмосфери — лежить в крайовому інтересі. Зате сенатська Комісія військових справ звернулась до секретаря оборони Роберта МекНамари, щоб керівники збройних сил ЗДА пред'явили детальний плян, як вони думають забезпечитись „проти ризика і шкоди від атомового договору". Відповідну резолюцію прийнято на тій Комісії, як також на Підготовчій Підкомісії, на внесок сенатора Гаррі Джексона, демократа з Вашинґтону. Дана резолюція просить передати сенатській Військовій Комісії потрібні інформації якмога швидше, щоб вони могли пригодитись при переводжені ратифікаційної процедури. Під отакими засобами забезпеки проти шкідливих наслідків атомового договору треба розуміти — здатність американських сейсмографічних стацій і розвідки неґайно ствердити зламання большевиками атомового договору через ведення тайком засекречених детонацій, — ведення відповідних приготувань, щоб у випадку зламання большевиками договору могти неґайно і собі переводити детонації в повітрі, — ведення дальших підземних детонацій задля удосконалення різнородної атомової зброї. З запитів, що їх ставлено в сенатській Комісії голові Комісії Атомової Енерґії Ґленнові Сіборґові та голові шефів об'єднаних штабів ген. М. Тейлорові виходить, що сенатори, між якими є деякі добрі знавці атомових справ і стану збройних сил ЗДА та СССР, стурбовані особливо перевагою Совєтів у важких і великих атомових бомбах, що їх розвинути не можна без попередніх — тепер заборонених — пробних детонацій у великій висоті та обмеженнях тепер можливостей переводити детонації, потрібні для розвитку антиракетної ракети. Сенатори Ричард Рассел, голова Комісії військових справ, і Джон Стенніс, голова Підготовчої Підкомісії, які беруть участь в нарадах для Комісії для закордонних справ, запитували м. і. генерала Тейлора, чи під час переговорів в Москві в справі атомового договору Державний Департамент тримав його у курсі справ. Він відповів, що він брав участь у формулуванні інструкцій, що їх дістав Аверелл Гарриман перед своїм виїздом до Москви і що й після того він знав про хід московських нарад. Далі, він рішуче заперечив, наче б будь-хто з урядових чинників робив натиск на нього чи інших шефів штабу, щоб вони заявились прихильно про атомовий договір.

У Південному В'єтнамі комуністичні партизнани зростають в силу

Сайґон. — Американські військовики в Південному В'єтнамі стурбовані успіхами комуністичних партизанів в минулому році, при чому вказується на зріст числа добре зорганізованих партизанських куренів, на їх краще озброєння та збільшену офенсивну активність. Найбільш турбує американських військовиків те, що комуністичні успіхи стосуються головно дельти ріки Меконг — вправді тільки одної четвертої частини території Південного В'єтнаму, проте найгустіше заселеної і найбагатшої. Тепер нараховують там 21 повстанський комуністичний курінь. Комуністичні партизани майже виключно озброєні доброю — американською зброєю, здобутою на вояках південно-корейської регулярної армії. Американські старшини приписують головну вину в такому стані речей впертості південно - в'єтнамських однаково цивільних, як військових властей, які не слухають американських порад, а в останніх місяцях довели ще й до гострої релігійно-політичної кризи, то відбивається на моралі в'єтнамського війська. Новопризначений до Південного В'тнаму амбасадор Генрі Кебот Лодж, що його саме в минулу середу заприсяжено у Вашинґтоні, заявив, що він „не залишить одного каменя в спокої", що його переверне, шукаючи шляхів до перемоги над комуністичними партизанами.

У СВІТІ

● **Спокій у Західньому Берліні**, що панував в другі роковини здвигнення комуністами „муру ганьби", закаламутила група коло 500 юнаків, які счинили гамірливу демонстрацію біля перехідного пункту на Фрідріхштрассе. Вони обкидали камінням і той комуністичний мур, як власних поліцистів, вибили вікно в авті, що саме їхало до Східнього Берліну та поклались впоперек вулиці, гальмуючи рух. Двох потурбованих юнаків відвезено до шпиталю, трьох арештовано.

● **У Браццавілі**, столиці колишнього французького Конґа, страйкуючі робітники, обурені на арештування їхніх провідників, штурмували великою юрбою міську в'язницю та — не вважаючи на острілювання збоку поліції — здобули її і звільнили своїх провідників та при цій нагоді взагалі всіх в'язнів. Згинуло при тому найменше 5 осіб, а багато було ранених. Після того поліція повела облави на звільнених в'язнів.

● **У Монтре у Швайцарії** відбулась триденна конференція Світового Жидівського Конґресу, який має свої відділи в 64-ох країнах. На тій конференції найбільше говорилося про переслідування жидів в Совєтському Союзі. Висловлено надію, що коли б у висліді атомового договору прийшло до злагіднення відносин між Сходом і Заходом, то в СССР настане краще відношення до жидів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сити і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mony orders вис тавляти на: "Svoboda"

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Мир як засіб пропаганди

В усіх аргументах на користь підписаного 5-го ц. м. у Москві договору про частинне обмеження атомових експериментів на першому місці стоїть твердження, що цей договір допоможе справі миру. Така була провідна думка промови Президента до американського народу зараз після підписання договору, так державний секретар Дін Раск мотивував на сенатській Комісії для закордонних справ потребу ратифікувати договір, з уваги на мировий аспект договору відкинули всі свої мілітарно - фахового характеру застереження військові й цивільні керівники Пентагону, а з-поза урядових кол звернулися до Конґресу — під гаслом миру — з закликами в користь московського договору американські лавреати Нобеля і провідні діячі американського світу бизнесу.

Річ саме в тому, чи є взагалі дані для віри й надії у закріплення в світі миру — іншого, як той, що його уявляють собі большевики. „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт" з дати 19-го ц. м. перестерігає проти такої оптимістичної омани, покликаючись на історичний досвід останніх 64 років, з кінця 19 сторіччя. Цей журнал пригадує, що в 1899 і 1907 рр. з ініціятиви царської Росії відбулись в Гаазі дві міжнародні конференції, з участю у першій з них 26-ох держав, у другій — 44-ох; закінчились вони прийняттям т. зв. Гааґських конвенцій про полагоджування міжнародних спорів мирними способами та визначенням різних гуманітарних засобів на випадок війни. Всі ці постанови в першій світовій війні порушено. Запляноваций на цілі сторіччя Версальський мировий договір не діяв довше, як 20 років, при чому Совєтський Союз після приходу до влади Ґітлера вможливив Німеччині переводити засекречені випробування нових родів зброї. На терені Ліґи Націй Максим Літвінов зголосив у 1927-му році під гаслом „вічного миру" пропаґандивно - демагогічний внесок на загальне роззброєння, сам глузуючи із свого внеску. Наступ Японії в Манджурії, похід Італії проти Етіопії, вмарш Німеччини до Надренії, врешті агресія Совєтського Союзу проти Фінляндії, за яку виключено його з Ліґи Націй, і похід Німеччини Ґітлера проти Польщі — все це розвалило і Лігу Націй і ввесь тодішній мир. Між двома світовими війнами підписано добрий десяток пактів неаґресії державами, які потім між собою воювали. Адже й Совєти мали пакт ненападу з Польщею, Фінляндією, Румунією, Іраном, Японією, Литвою, Латвією і Естонією.

Вашинґтонська конференція з 1921-го року встановляла процентове відношення морських сил ЗДА, Британії, Японії, Франції й Італії, а морський пакт з 1935-го року визначав відношення морської фльоти Британії і Німеччини. Паризький пакт Келлоґа-Бріяна з 1928-го року „виключав війну" Внески на міжнародне роззброєння і контролю атомової енерґії датуються від 1946-го року, а на конференціях і дебатах у справі роззброєння списано буквально тонни паперу.

Ціллю СССР є не мир, а — панування у світі. Мир для Совєтів є тільки засобом пропаґанди, тільки параваном для осягання політичних користей. Мир внаслідок атомового договору має — згідно із замірами Москви — принести їй щонайменше затвердження її стану посідання в Східній і Середній Европі, зокрема затвердження поділу Німеччини. Тому при всьому оптимістичному вітрі, що повіяв довкола московського атомового пакту, існує найглибше недовір'я, чи той пакт практично причиниться до встановлення у світі миру.

Розстріллють жінок

Після недовгої перерви в Совєтському Союзі знялася нова хвиля судового терору. В різних місцевостях відбуваються судові процеси проти „спекулянтів" та „розкрадачів державного майна", а закінчуються ті процеси майже з-правила смертними вироками, або, як це в Совєтах визначається, засудами до „найвищої міри покарання". При цьому треба ствердити, що в цій ділянці большевики добилися справжнього рекорду в усій минулій і сучасній історії світу, — досягнення, що ним не може похвалитися ні одна держава вільного демократичного Заходу. Протягом одного тільки 1962-го року, від 1-го січня до 31-го грудня, розстріляно в СССР 136 осіб за злочини, що за них не карається смертю в жадних законодавствах світу: зловживання, крадіж державного і громадського майна, хабарництво чи недозволена спекуляція продуктами щоденного вжитку. В довгому реєстрі проголошених совєтськими судами смертних вироків є не тільки справи, зв'язані з торгівлею золотом, дорогоцінностями або чужоземною валютою, не тільки крадежі державних грошей, але й навіть перепродаж яблук та голок і — приватне вирoбництво жіночих светерів, за що недавно в Одесі розстріляно трьох совєтських громадян, мабуть, жидівського походження. Крім трьох розстріляних у висліді цього процесу, суджено ще двадцять три інші особи за подібного роду „злочини".

Совєти встановили рекорд не тільки у кількості засуджених до найвищої міри покарання — розстрілу, вони не вагаються застосовувати цю найвищу кару до жінок, у відношенні до яких демократичні законодавства світу не такі суворі, як до чоловіків. Опубліковане останніми днями в совєтській пресі повідомлення про засудження до розстрілу тернопільським обласним судом совєтської громадянки — колгоспного букгальтера Юлії Кутасевич не є якимось відокремленим фактом в довгій черзі драконівських судових вироків. Крім названої, в лютому 1962-го року розстріляно в Литві за спекуляцію чужоземною валютою совєтську громадянку Батю Різницьку і в липні 1962-го року засуджено до смертної кари в Киргизькій ССР дві киргизькі жінки Д. І. Бакуту та І. М. Дворініку, обох за хабарництво і розтрату громадських грошей.

Судовий процес у Тернополі, що закінчився смертним вироком для Юлії Кутасевич і 15-ма роками ув'язнення для березовицького голови колгоспу Володимира Думина за крадіж колгоспних будівельних матеріялів на будову власного дому, показує, що базоване на драконівських указах совєтське судівництво починає охоплювати вже не тільки пригожі для спекуляції терени великих міст, але навіть досить далеко віддалені від великих міст села — такі, як колгосп в селі Березовиця на Тернопільщині. З другого боку, цей процес характеристичний тим, що в ньому засуджено до смертної кари жінку тільки за те, що кілька років тому в одній із торговельних організацій в Українській ССР привласнила собі кілька тисяч рублів і пізніше, вже останнім часом, як книговод колгоспу „Поділля", привласнила ближче невизначену суму грошей, фальшуючи для цього рахунки й інші документи, значить за проступки, за які не карає смертю ніяке судівництво у світі.

Совєтська преса і пропаґанда вихваляються безупину, що ніде так, як в СССР, не дбає уряд про людину та її благо, і що ніяке судівництво світу не зрівняється із совєтським своєю гуманністю. До якого ступня нелюдської жорстокости посунена в СССР ця „гуманність" найкраще свідчить совєтська судова практика з її монстр-процесами і найлютішими вироками . . .

ВИСОТА ФЕДЕРАЛЬНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТИ

Часописи й радіовисильні повідомили минулого тижня, що Палата Репрезентантів 8-го серпня продовжила важливість наявної висоти федеральної заборгованости до 30-го листопада. Це вже третій закон в 1963-му році, ухвалений Конґресом у цій справі.

До 31-го березня цього року висота федеральної заборгованости була визначена на $308 більйонів. Пізніше цю висоту зменшено, і від 1-го квітня до 28-го травня вона становила $305 більйонів, а до 30-го червня — $307 більйонів. У перших двох місяцях цього фінансового року, що почався 1-го липня, державна скарбниця могла борґувати до висоти $309 більйонів.. Уряд просив Конґрес продовжити важливість закону про висоту федеральної заборгованости, щоб державна скарбниця могла позичати гроші, коли б зайшла така потреба.

Треба згадати, що наведені вище суми федеральної заборгованости є тимчасові, бо тривка висота визначена сумою $285 більйонів. Коли б Конґрес не підвищив тимчасової висоти федеральної заборгованости, тоді всі борги державної скарбниці понад $285 більйонів були б незаконні і за них відповідав би не уряд ЗДА, а тільки ті урядовці, що їх позичали.

При ухвалюванні закону про зміну висоти федеральної заборгованости опозиційні члени Конґресу часто не погоджувалися з проєктами уряду. Так було і 8-го серпня під час голосування в Палаті Репрезентантів, коли більшість республіканців устами провідника республіканської меншости заявили, що вони проти урядового проєкту і запропонували зменшити висоту заборгованости на два більйони долярів, щоб таким чином пригадати урядові, що треба обмежувати федеральні витрати.

Голова Палатної Комісії Способів і Засобів конґресмен з Аркенсо Вілбур Д. Міллс відповів республіканцям, що вони, відкидаючи урядовий проєкт, „граються з динамітом".

Ми вже згадували, що тепер дехто з економістів хоче за допомогою більшої чи меншої висоти федеральної заборгованости реґулювати висоту федерального бюджету. Але не так воно було в 1917-му році, коли Конґрес уперше ухвалював цей закон. Тоді ЗДА вступали в першу світову війну, і схвалений закон радше заохочував уряд до того, щоб він витрачав федеральні гроші, позичаючи їх у випадку потреби. Конґрес приняв тоді цей закон на те, щоб уряд міг легше витрачати гроші до певної суми і щоб державна скарбниця не мусіла за кожним разом просити дозволу на потрібні їй витрати.

Але з роками закон про висоту федеральної заборгованости набрав іншого значення. Тепер ця висота визначає граничну суму, яку уряд може витратити.

У 1945-му році, в кінці другої світової війни, дозволена висота заборгованости становила $300 більйонів, але фактично вона не виносила навіть $270 більйонів. У 1947-му році ту висоту обнижено до $275 більйонів, і такою вона залишилася до 1954-го року, коли треба було її підвищити до понад $280 більйонів. Від 1959-го року Конґрес з кожним роком мусів її збільшувати, бо зростали федеральні витрати коштом заборгованости. І так тепер становить вона $309 більйонів, а заборгованість коло $308 більйонів. Секретар скарбу Даґлес Ділон гадає, що цього року ще раз треба буде збільшити висоту заборгованости, бо наприкінці року звичайно доплив прибуткових податків до федеральної скарбниці майже припиняється.

Хоч висоту федеральної заборгованости ухвалює Конґрес на те, щоб обмежувати державні витрати, в останніх 30-ох роках її підвищувано 25 разів, і федеральні витрати в останньому тридцятирічччю зростали аж 20 разів.

Дехто з економістів порівнює державні витрати з витратами родини. Але таке порівняння оправдане тільки в одній частині. Уряд має можливість реґулювати свої прибутки, бо може просити Конґрес про ухвалення нових податків. Але щодо витрат, то і уряд і звичайна родина не можуть мати контролі над тим, що їм прийдеться витратити протягом року.

Голова родини — чоловік може заявити своїй жінці, що він вирішив не борґувати, тобто не витрачати більше, як заробляє. (Чоловік — це Конґрес, а його жінка — уряд). Але жінка на те відповідає, що найстаршій дочці треба перевести операцію міґдалів, або зайшла неґайно потреба купити синові новий плащ. І чоловік мусить з нею погодитися. Так само і уряд з Конґресом мусять визначати висоту витрат і висоту заборгованости.

Конґрес може дещо зменшити висоту витрат, але в основі він мусить на них погоджуватися, бо інакше уряд не може нормально діяти.

Щоб такого роду змагання між Конґресом і урядом припинилися, треба було б докорінно змінити фінансову, фіскальну і економічну політику країни, а про це ніхто не говорить.

Суддя Гарлен про завдання Найвищого Суду ЗДА

Шикаго. — Суддя Найвищого Суду ЗДА Джан Маршалл Гарлен, промовляючи на відкритті Центру Товариства Американських Адвокатів, критикував американське громадянство за те, що воно забагато сподівається від Найвищого Суду, хотячи, щоб Суд поправив ті недостачі, які виявляються серед народу. Такий широкий погляд на ролю і завдання суду не є в згоді з засадами демократичного громадянства та загрожує недоторканості самого суду. Суддя Гарлен казав, що поліпшити існуючі закони, це значить змінити конституцію цієї країни можна за допомогою законодатної частини уряду Конґресу, де є представники політичних партій. Суд не може робити зміни в законах, бо його завдання — це стояти на сторожі законів, які існують. Коли хтось публічно критикує Найвищий Суд, то цим ширить недовіру до законів, які всіх обов'язують так довго, поки вони не будуть змінені або доповнені законодатним шляхом...

О. Гайський

ПЕРЕД ВЕЛИКИМИ РОКОВИНАМИ

I

Стоїмо напередодні 150-ліття з дня народження пророка України Тараса Шевченка. Цю річницю наша громада в ЗДА й по інших країнах намагатиметься якнайвеличніше відсвяткувати. Маємо за собою „ще теплий" досвід святкувань 100-ої річниці смерти Шевченка, отже вистачить витягнути відповідні висновки з недомагань тодішніх святкувань і успіх уже наполовину запевнений.

Головним недоліком тодішніх святкувань була замкнутість у власному ґетті. Чому Шевченка — вселюдського чемпіона волі — маємо святкувати тільки ми, українці? Чому б у такі святкування не включити цілих країн нашого поселення?

Практично беручи справу, ми з шевченківськими святкуваннями 1964 р. повинні вийти на телевізію. І то не тільки в Ню Йорку, але скрізь там на цьому підконтиненті, де є з ким і з чим перед глядачами - слухачами виступити.

Очевидно, для такого задуму програму святкувань треба із словесної перебудувати на вокально - хореографічну. Це прийдеться тим легше, що цим разом святкуємо радісну річницю - народини, отже, можемо поховати в скрині фраки й поважні сукні, а витягнути звідти барвисті національні одяги. Коротко й ясно: якнайменше промов і деклямацій — очевидно й ці в державній мові країн нашого поселення — а далі, співи, танці, „Вечорниці" Ніщинського, „Їхав козак за Дунай" чи інші монтажі. Словом, рух, розмах і сила, що непослабно держали б глядача - слухача в напруженні і дали б йому перекрій української народної культури, характеру української духовости. Фізичний образ Шевченка правив би тільки за духовий праобраз модерного українства — „дух, що тіло рве до бою". Імпрезу повинен би закінчити символічний образ Воюючої України із фіналом могутнього маршу (вроді Божикового „Маршу", у виконанні Капелі Бандуристів — хай і з грамофонної платівки...).

Очевидно, для належного поставлення імпрези слід запрошувати наші найкращі мистецькі сили, а у зв'язку з тим установити календарець святкувань по громадах, щоб наші співаки, танцюристи й ансамблі могли обслужити якнайбільше громад.

Гвоздем святкувань має бути Здвиг Американської України з нагоди посвячення пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні. Три роки тому Канада на посвячення пам'ятника у Вінніпеґу змобілізувала 50 000 українців. Українці Америки повинні поставити на ноги принаймні 100 000! Це ж бо подія, яку з гордістю згадуватимуть люди в оповіданнях своїм дітям та внукам: „І я був у ті травневі дні у Вашинґтоні" . . .

В програму святкувань обов'язково треба включити вільноручні вправи молодечих організацій, зокрема наших найменших. Що-як-що, але участь дітвори в одностроях була б за доказ, що Шевченкове слово і пророцтво в нас „пролог, не епілог". В Клівленді, Огайо, Антін Яцишин уже два роки проводить такі вправи з двома сотнями місцевих рідношкільників. Хай решта Америки дасть ще вісімсот . . .

II

Другою, триваліщою формою святкувань мають бути різного роду „живі пам'ятники" Шевченкові (по деяких громадах такі пам'ятники вже поставлено — в роковини смерти, 1961-го року, чи в шевченківському міжрiччі 1961 - 1964).

Загальнокрайовим пам'ятником такого типу, як знаємо, мав би бути виданий в Америці поштовий значок з образом Шевченка. (Очевидно, було б побажаним, щоб наша еміґрація по інших країнах старалась добитися видачі такого значка і в себе). УККА робить усе можливе, щоб такий значок був виданий. А в Клівленді на власну руку „хрестоносний похід" у справі значка веде тамошній завзятець — маляр Михайло Бабій.

Іншим родом живих пам'ятників є вулиці імени Шевченка. Треба добиватися, щоб у кожному місті, де живуть українці, була така вулиця. А там, де міські управи спротивлялися б в цьому з огляду на доволі важку вимову прізвища „Шевченко" — можна погодитися на Юкрейніен Стріт, Плейс чи Драйв.

Живими пам'ятниками треба вважати також садження „шевченківських дерев" і охрещування хорів та товариств іменем Шевченка. Однак, цей жест супроти нашого національного Пророка має тверду клявзулю: його легко зробити, але не так легко йому лишитися вірним. Тому хвацьких до таких жестів остерігаємо: уважайте, що тут серйозне зобов'язання і що легкодушне ніби-звеличання може, у випадку розпаду такого товариства, обернутися в . . . зневславлення Шевченка.

III

Чи Шевченко нам і справді національний пророк? Тобто чи маршуємо ми визначеними ним маршрутами, чи виконуємо вказівки, накази й заповіти, що він їх нам залишив? Де те братолюбіє, про яке він нас молить? Де наша наука „така, як треба, щоб мудрість в нас була своя"? Де наші одностайні виступи, що єдині дають змогу успішно „пожати жниво" наших задумів? . .

Після шевченківських святкувань 1961-го року автор цих слів, на новорічній ревії в одній місцевості, так схарактеризував, допускаючись „поетичної вольности", тодішні роковини: „. . . Ну що ж: Шевченка свято відгуляли, Старому пам'ятник поклали в Вінніпеґу, гарненько накадили Батьку - Тарасові — і . . . далі один другому робимо ґереґу".

Ні, такий шлях - маршрут до нашої священної цілі не веде! Бо це не шевченківський маршрут угору, до зір своєї правди, це — стежки на манівці, що ведуть до розпорошення і самознищення.

Щоб вибратися на битий шлях шевченківського маршруту, мусимо взяти в руки його „Кобзаря" і добре, не пропускаючи „ніже титли, ніже тії коми", зглибити це наше національне євангеліє. Наші газети, що шанують Шевченка і себе самих, повинні цілий ювілейний 1964-ий рік друкувати розроблені нашими найкращими шевченкознавцями коментарі і вияснення до політичних поем „Кобзаря", зокрема до „Послання".

Мусимо із жабомишачих перспектив на чужому листку - лопуху вибратися на стратегічні узгір'я, звідки видно і Дніпро, і кручі, і степи широкополі — словом, цілу Україну й цілість української проблематики.

У великі роковини Шевченка зробімо великі національні реколекції духа з його писань і заповітів. Хай 150-річчя народин нашого Пророка буде межовим стовпом нашого духового переродження. Так найкраще відсвяткуємо великі роковини — і так нам, Боже, допоможи!

З НАШИХ БУДНІВ

Все іде, все минає...

Мій приятель Василь дивиться на світ з філософським спокоєм, з домішкою скептицизму й меляхолії.

— Ніщо мене вже не здивує на цьому химерному світі, — говорить. — Вернутись хоч би думками 10—12 літ назад, коли то ми ставили перші свої кроки на цій землі, як звикали до нових звичаїв-обичаїв, до твердих життьових законів цієї країни. Господи! Як часто ми тоді зідхали за „старою Европою"! Той згадував Львів а той Чернівці, той Прагу, а той Відень . . .

— Що там Америка! — говорили ми тоді. — Куди їй до Европи, з її тисячолітньою культурою, історією, звичаями, традиціями!

Наші діти, що пішли тоді до американських шкіл, не любили цього слухати. Не треба далеко шукати, скажу хоч би про свого сина, Олега. Не раз, бувало, той, ще тоді міркує, читав мені „патер ностер" на цю тему:

— Тату, — казав, бувало, — а перестав би ти зідхати й стогнати за отою твоєю Европою, споглянув би ти, нарешті, тверезим поглядом на світ, погодився б з новою дійсністю! Скажи, що ми, українці, в тій Европі залишили? . . Поляки нас били, румуни били, мадяри били, москалі вивозили на Сибір і морили голодом, німці трактували нас, як худобу, називали „унтерменшами", а ти далі плачеш і розпинаєшся за „високою европейською культурою!" Дякую за таку культуру! Волів би я її не знати і не бачити!

Ну, що ж . . . Потекли роки, як вода в Гудсоні, тато, зігнувши хребта на роботі, погодився з новою дійсністю, бо й не мав іншого виходу, — хіба з берега та у воду . . . Син, тим часом (маю на думці свого Олега), з блискучими оцінками закінчив студії, дістав посаду в університеті, одружився, і першим ділом моїх новоодружених молодят було — поїхати на вакації до . . . Европи, на що й тепер завелася мода серед нашої молодшої ґенерації . . .

По трьох тижнях вернулись мої молодята розпроміненi, райдужні і, фактично, не знати в кого більше закохані — одне в одного чи в „стару Европу" . .

— Европа! Европа! — гукають захоплено. — Ох, яка ж там культура! Яка архітектура! Які музеї, які картинні ґалерії!

А я мовчу . . . нічого не кажу, лиш помахую головою . . . Синку, синку, думаю собі, мій ти свіжоспечений професоре високого коледжу, якби десять років тому був у нас так званий „тайп-рекордер", і якби я записав був на стрічку все те, що ти виговорював на европейську культуру, то сьогодні, синку, ти може й сам або не пізнав би свого голосу, або не признався б до своїх власних слів і думок . . . Та нехай буде й так. Не згадуймо минулого, станьмо фронтом до дійсности! Нехай буде, що і цим разом ви, молоді, маєте рацію. Бо ми, старики, як ви нас називаєте, і так нічого не знаємо, нічого не розуміємо . . .

Ікер

Олекса Грищенко

МОЇ ЗУСТРІЧІ Й РОЗМОВИ З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ

XXV

З Бріяншоном зустрічався я не раз у ґалерії Марселя Бернгейма, де ми обидва виставляли. Тут він дав мені цікаву адресу в Бретані, в рибальській оселі Пльоґоф, сюди я не раз ходив пішки в 1932 р. з шикарного Од'єрну, рибальського порту для полову лянґуст (омарів), де в порті гойдалося щось із 6ФФ баркасів. Сам Пльоґоф, за 6 кілометрів від Од'єрну, складався з двох вибілених вапном, з високими димарями на крутому березі хат. Внизу гойдалося на хвилях кілька човнів, чорно помальованих, з вузькими смугами блакиті і цитринової жовті на борту. Як мені послужилося це вікно в море, безлюдне, невідоме, пропахле водоростями, йодом і морськими павуками! Повертаючись обвітреним шляхом до Од'єрну, я затримувався перед зворушливою церковкою в Туґені. Її трикутній дах з сірого каменю височів у густій зелені яворів темним силюетом на блискучому тлі могутнього океану. А спереду, на зелених теплих сіножатях, обведених невисоким муром з дикого ґраніту, буколічно паслися чорно-білі корови.

Бріяншон сьогодні — визначний мистець, професор державної Академії Мистецтв у Парижі, де він чимало зробив, щоб оживити свіжим творчим подихом французьку студіюючу молодь.

РОЛЯН УДО

(Roland Oudot — 1897-)

— „Ти знаєш, кого мені нагадує Удо? — говорила моя дружина. — Службовця великих паризьких маґазинів". Спокійний, гарно одягнений, без зайвих рухів у руках чи на обличчі. Говорить — ледь розкриває свої тонкі уста. А проте, вся його постать заховує в глибині динаміку спокою, так би мовити, статики. Його твори також помірковані, зрівноважені, просто задумані й скомпоновані природними формами дахів, стін, прямокутного стола, рівного поля чи пляжі, ультрамариново-синіх небес, на яких годі дошукуватися клаптика хмари, — такі вони рівні і пласкі згори донизу.

Може більш як 20 років тому виставка ще молодого Удо в ґалерії Каґановича при бульварі Распей ч. 91 заскочила мене незвичайно приємно. Краєвиди з країни басків, зелені, як ящур, темні, як Піренеї під бурю. Сумлінно виконані густою пастою фарби, часто на полотні, покритім цеглинно-червоним ґрунтом або чорною фарбою, на взірець венеціянців або Курбе. Цей спосіб надавав кольоритові глибокого, інтересного тону. Тоді синє небо виходило інакше, як на звичайно приготованому, білому полотні. Те саме було з його натюр-мортами, і тут був один із секретів мистця; а втім, знав його і Курбе.

Від того часу Удо змінив свою палітру, фактуру, але його образи зберегли свій внутрішній дух. Він любить природу, природу тихої обідньої пори, натурального освітлення. Він уміє схопити мотив зором власної фантазії й інтимної поезії. Він малює гриби, свічку й ключі на столі, хащі зеленого лісу, часто широкі лани золотого спілого жита, суворі маріни Бретані. Зате рідко портрети. Краєвиди малює здебільшого з численних шкіців, як Делякруа або старовинні майстри. Йому належать проєкти килимів у глибокому, темному тоні.

Удо народився в Парижі, тут закінчив державну Школу Декоративних Мистецтв. Віддавна вперто йде своєю стежкою солідного, працьовитого майстра і займає визначне місце в „Паризькій Школі" (Еколь де Парі). Одружився з баскійкою, гарною личком і працьовитою. Часто Удо працює і відпочиває в Піренеях, на батьківщині своєї дружини. Не раз я відвідував їх улюблений Бідарай, за кілька кілометрів від мого Сен Жан Піє де Пор.

Добрий мистець, симпатична людина, послужливий товариш. У 1931 р. в Осінньому Сальоні примістив у своїй залі біля своїх творів моїх „Морських раків", довге пано, більш метра, з вісьмома чорними лянґустами на білому полумиску посередині. Цю картину закупив пізніше для Українського Національного Музею у Львові його директор, Іл. Свєнціцький.

Ми з дружиною відвідували всі виставки Удо, одну навіть в Амстердамі, останньо в Парижі в ґалерії Вейль його виставку „Венеція". Венецію малювали віками, малювали мистці всіх країн, всіх народів. Усе залежить від того, як дивитися на природу і речі, Удо дивився на неї з власної точки зору, по-своєму. Вода, мости, палаци з білого мармуру, високі, затиньковані часом мури, рівне, бліде небо з випарами, просякнутими сяйвом сонця, бані церков і катедр, — усе те на полотнах Удо свіже, відчуте і передане під строгою контролею ока культурного майстра.

Мій особистий спогад про Венецію: в довгій мандрівці по Італії в жовтні 1913 р., коли я оглянув 28 міст і містечок, від морської Анкони через незабутню Равенну, Рим і Неаполь, через важливі з історичного і мистецького погляду міста Тоскани, Умбрії, Льомбардії, химерна Венеція була моїм останнім етапом. Пробув я у Венеції три дні, і три дні під зливою оглядав музеї, палаци, канали, Сан Марко, церкви. Ледь мої черевики просихали за ніч. А вранці знову в дощ, знову перед якимсь пам'ятником кондотьєра чи замком, завжди з тією самою незнайомою англійкою. Стрічав її, літню, скрізь. Висока, бадьора, з червоним Бедекером у руках, вона оглядала Венецію, як і я, без парасолі.

Пам'ятаю, як у день мого від'їзду прорвався раптом невимовний блиск сонця, наче крик. Раптом щезла містерія зачарованого міста, ґондоли, навантажені доповна больонськими овочами, виноградом, городиною, велетенськими золотими тосканськими гарбузами, неаполітанськими кавунами, динями, зеленою капустою, на тлі біло-сліпучих стін мармурових палаців різали око контрастами світла і тіні. Надовго зберіг я чар тієї сірої і водночас барвистої Венеції.

МИСТЕЦЬ, ЩО НЕ ВИЙШОВ З ҐЕТТА

У великій залі пансіонату „Ксеня" в Гантері зібралась на великому образі „кумпанія" гантерської вакаційної богеми. На жаль, не повна вона: бракує в ній одного з чолових членів не тільки гантерської, але й взагалі української богеми — Едварда Козака — Ека. Це він сам малював цю групу — очевидно в карикатурі — і скривдив її, пропустивши себе, самого.

Зате є він тут у всій своїй людській повноті — тілом і духом; і може ще повніше, бо разом з тим, що справді творить Ека: з доробком своєї мистецької творчости. Цілий серпень триває тут виставка його образів, праць останніх років.

Едвард Козак

І на тлі Екових творів — розмова з мистцем.

Ми добре пригадуємо з довоєнних часів Ека - карикатуриста, що дозволяв нам, у Західній Україні, бачити нашу політичну дійсність у комічному дзеркалі і так примушував дивитися на речі новим, безпристрасним і усміхненим поглядом.

Ще стоять нам перед очима постаті наших політичних діячів, що для багатьох були більше знайомі з Екових карикатур, як з життя. Не один, може, зустрінувши оригінал, мав йому за зле, що не такий він точно, як популярна його карикатура.

Це було перед війною, і в цьому була певна позитивна, мистецька, а то й політична місія Ека.

Тепер карикатура зійшла на другий плян. Перед нами, у легкій формі, український побут: історичний і етнографічний, епіка, романс і буденщина, ґротески, що викликують усмішку, але усмішку туги й сантименту.

„Я завжди, понад тридцять літ, працював у цьому жанрі, — каже маестро Козак, — але, знаєте, тоді був у нас мистецький рух, звернений проти етнографізму, то не виставляв я часто таких речей, а радше публікував карикатури".

Тепер, у новій ситуації, цей етнографізм виріс у нашому житті до нової позиції. Побут на рідних землях змінився, а той, що пам'ятаємо з перед війни, став неповоротною минувшиною. Тут Еко бачить свою нову громадську й мистецьку місію.

„Якщо це є наше ґетто, я завжди в ньому був як мистець і не думаю з нього виходити", — признається Еко. Це „ґетто" він бачить не тільки у тематиці, але й у формі, стилі. „Не вистачить намалювати українську дівчину, каже, треба її намалювати поукраїнськи". І він постійно шукає українських форм, навіть сягає до візантинізму, як ось у великому образі св. Володимира з почетом. На думку Ека, мистець повинен шукати нових шляхів, „виходити в світ", іти з мистецьким духом часу, але, хто може, повинен зберігати й розвивати український зміст і форму. Це особливо тому, що там, на рідних землях, наш побут нищать і нашу традиційну мистецьку форму забороняють.

Ходимо поміж образами, між нашими краєвидами, між гуцулами, що гуляють шаленим арканом, як оці „опришки", або й сумують по „смерті гуцула", від козаків у поході до групи бійців УПА в зимовому лісі, або Цяпки — українського стрілецького Дон Кіхота.

Очевидно, спиняємося перед „Ярмарком", що стоїть на окремому станку, неначе на почесному місці. Перед цим образом найдовше зупиняються глядачі. На ньому сцени й персонажі, що давно минули і колись були зовсім не такі принадні, але тепер викликають сантиментальний спомин. Ось тут, на возі, на повних міхах огрядна господиня гордо споглядає кругом; там жид тягне покупця за полу, а другий міркою продає квас з бочки; там група статочних селян читають газету і напевно політикують; тут, у ятці, „купець на здохлі риби" нюхає довгим носом оселедця в бочці... Кожна група, кожна сцена чи постать — історія, колись така буденна... Подібний ярмарок Ека бачили ми в краю. Тільки тепер на цьому новому, на задньому пляні високий мурований будинок — очевидно, Повітового Союзу Кооператив, а на першому пляні кучерявий молодець у синій мазепинці і дівчина, що захоплено поглядає на „героя". „Колись, — каже Еко, — цей будинок і ця мазепинка були б дешевою патріотикою, але тепер це вже історія, яку теж годиться зафіксувати".

І згадує мистець, як він ще від хлоп'ячих літ любив студіювати славні ярмарки в рідному Стрию, як зустрічав раннім ранком перші вози, що торохкотіли по дорогах звідусіль і супроводжав останні із сумерком дня, а потім ще підглядав у коршмі малі групи статочних залишенців, що по доброму торзі запивали й сбговорювали події дня, часом ще й з веселою кумою під боком...

„У мене завжди головну ролю грала людина в її життьових моментах. Обсервую її, без особливого комічного наставлення; а радше шукаю есенції, чогось характеристичного. Але так виходить, що люди сміються з того, що рисую, і бачать карикатуру чи ґротеск".

Чи не є так, що оці образи, наприклад, цей ярмарок або це село, промовляють передусім до душі старшого глядача, як джерело сантиментального спомину?

Мистець видимо вдоволений з помічень, які поробив власне з реакції молодих навіть тут народжених. Вони шукають, як звичайно молоді, легкого підходу, обсервують Екові малюнки з цікавістю, розпитують про деталі, як ось про трембіти про опришків, танки, строї...

Одна панянка питалась Ека, чи міг би відмалювати їй „Гандзю", але ту, що в центрі великої композиції. „Бо це така моя Україна, — пояснила мистцеві, — я так її бачу: веселу, щасливу, в танку..."

Або була молода пара з Канади, обоє тут народжені, ледве ще говорять по-українськи. Хотіли замовити образ. „Але в мене сама українська тематика", — пояснював мистець. — „Ми саме хочемо української тематики, як її знаємо від батьків", — відповіли молоді.

„Усе це дуже цікаве, — говорив один молодий хлопець. — Я читаю тут, як з книжки, про те, що розповідав мені тато..."

І справді, Екові малюнки, як книжки, писані пензлем і барвою, книжки, що заразом поривають фасцинуючим змістом і дають естетичну насолоду.

Гантер, серпень, 1963.

юст

о. Николай Вояковський

ПРОЩА НА ВІДПУСТ ДО БОФФАЛА

(2)

Що це є проща?...

В церкві Матері Божої Одигітрії, при 995 Фільмор авеню в Боффало, Н. Й., відбуватиметься Великий Відпуст продовж чотирнадцятьох днів, від 31 серпня до 13 вересня ц. р. Запрошую вас всіх на відпуст і заохочую до прощі.

Думаю, що молоді люди, не зовсім розуміють значення слів: „проща на відпуст"... а шкода, бо це наша прекрасна українська релігійна традиція. Проща на відпуст завжди була виявом глибокої релігійної набожности нашого народа. Ця традиція прощі на відпуст є і сьогодні дуже важною, рушійною силою, щоб оживити релігійне життя в родинах, а через родини влити в серця нашої молоді велику любов до Пречистої Діви Марії, що нею від давніх давен відзначався наш український нарід.

Та під час другої світової війни, і після неї зауважується повільний занепад глибокої релігійности, питомої нашому народові. Настав час, щоб ми всі доложили всіх наших зусиль і відновили цю нашу вікову традицію прощі на відпуст, а з тим і запевнили на довгі літа релігійне життя в нашій суспільності.

Хочу пояснити значення слова „проща".

Проща, — це є подорож до якоїсь церкви, що в ній є чудотворна ікона, або копія якоїсь славної чудотворної ікони, звичайно Преч. Діви Марії і задля цієї чудотворної ікони церква наділена повним відпустом. Побожні відвідини відпустової церкви дають можливість осягнути велику духовну користь.

Проща є ділом покаяння, бо вона вимагає багато трудів і видатків. Проща є прилюдним ісповіданням віри і є наглядним свідоцтвом життя людей на релігійних засадах. Проща є дуже важним чинником в житті кожної людини, бо досвід каже, що прощі спонукали багатьох людей до основної поправи життя.

Буває, що когось в родині навістить якесь горе, нещастя, або заіснують якісь невиносимі обставини, що може тільки Божа Сила задовольнити, тоді люди роблять обітницю піти на прощу до відпустової церкви і там благати заступництва і помочі у нашої небесної неньки Пречистої Діви Марії перед Її святою іконою.

Скільки вже Мати Божа рятувала і тепер рятує тих, що йдуть на прощу до Її церков і перед Її чудотворними іконами порятунку, розради й потіхи шукають. Наші прадіди, батьки й матері йшли милями босоніж, на прощі до відпустових церков Пречистої Діви Марії.

Чи все те, що я тут написав, не промовляє до вашого серця, щоб ви рішилися приїхати котрогось дня в часі від 31 серпня до 13 вересня на прощу до Боффала, до нової церкви Матері Божої Одигітрії. Напевно ніхто з Вас не пожаліє своїх трудів і видатків, бо знайде тут клаптик Рідної Землі і рідний настрій, якого колись ми дізнавали в наших відпустових місцях в Україні.

Члени Головної Управи СУСТА відвідали УНСоюз і редакцію „Свободи"

Новообраний президент Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) Богдан Футей з Клівленду відвідав разом із редактором „Студентського Слова" при „Свободі" студенткою Мартою Савчак Головну канцелярію УНСоюзу та редакцію „Свободи" й відбув тут з головним предсідником УНС Йосипом Лисогором і членами редакції розмову в справі встановлення тісніших взаємин між студентством й Союзом. П. Б. Футей поінформував також про найближчу діяльність і завдання новообраної Управи СУСТА, зокрема про пляновану участь цієї студентської організації у 16-ому Конґресі Національної Студентської Асоціяції ЗДА (ЮСНСЕЙ), що відбудеться в днях 17—30 серпня ц. р. в Індіяна Університеті у Блумінґтоні, Інд. В цьому Конґресі братимуть участь провідники американського студентства, як також видатні учені, професори і представники уряду. Представниками СУСТА на цьому Конґресі будуть віцепрезидент Управи СУСТА для середньошкільних справ Таня Матійців, віце-президент для культурно освітніх справ Богдан Сацюк та студентка Олена Сацюк. Українська репрезентація на Конґрес ЮСНСЕЙ буде щиро вдячна за надсилання їй видань, брошур, мап й інших матеріялів, що можуть бути корисні в інформаційній роботі серед учасників Конґресу. Висилати ці матеріяли можна на адресу: Federation of Ukrainian Student Organizations of America —SUSTA, Mr. Bohdan Saciuk, Vice President c/o 16 U.S.N. S.A. Congress, Indiana University, Bloomington, Indiana.

Грецький часопис про українських пластунів на Світовому Джемборі

З перших хвилин прибуття до табору в Маратоні українські пластуни через свій пресово-інформаційний сектор нав'язали контакт з інформаційною службою табору Джемборі.

На Світовому Джемборі є репрезентованих 89 народів світу. Загальне число пластунів в таборі понад 13,000. Для них видається окрема газета „Маратон Курієр" англійською, грецькою і французькою мовами.

Наша пресова служба увійшла у діловий контакт з Пресовою Кватирою та редакцією „Маратон Курієр" і у висліді цього був ряд відомостей про українську групу в таборі, Пласт, та українців на чужині.

Перша вістка про українців у таборі Джемборі — це урядове повідомлення про приїзд „11 українців, які живуть в Німеччині" (М. К. ч.7 з 1.8).

У слід за цим газета у своєму звіті із підтабору „Плятея", якого частиною є наш табір, повідомила, що поміж групами пластунів різних національностей підтабору „Плятея" є 33 українці з Німеччини" (2 пластуни сеньйори мешкають на Олімпі) (М. К. ч. 9 з 3. 8).

Багате на відомості про українців було ч. 11 з 5 серпня.

Воно писало про виступ української танцювальної групи у загально таборовій програмі „Телент-О-Рама" так:

„Два українські танці „Запорожець" і „Аркан" виконали українці з групи 18, підтабору „Плятея". Танцюристами були: Ігор Рій, Олександер Кізко, Марко Заяць, Ігор Кордюк, Зенон Цибик, Юрко Повх, Ярослав Грушкевич, Богдан Приймак, і Мирослав Вінтонів. „Запорожець" є козацьким танком, який показує бій на шаблі 4 козаків. У 18 ст. з чисто козацького цей танок стався українським національним танком і є тепер найбільш популярним танком в Україні. „Аркан" (танок гуцулів — прим. ред. М. К.) повстав в Карпатських горах у Зах. Україні і символізує фольклор, містицизм, і інші вірування верховинців". Інформацію цю подав пресі зараз після виступу Андрій Ребет. У тому самому числі є коротка відомість із підтабору „Плятея", що українські танці на вогнику підтабору 9 серпня були атракцією вечора.

Крім цього це саме число п. з. „Їх власне" і під підз. „Українське" повідомляло:

„Українську (Греко-) католицьку Службу Божу відправив о. Богдан Смик, капелян українських пластунів в ЗДА, в таборі 18 підтабору „Плятея" вчора (неділя 4. 8) о год 0700. Після Служби Божої відправлено Панахиду за спокій душ філіпінських скавтів, які згинули в лет. катастрофі над Індійським океаном. Делегація українських пластунів, очолена о. Смиком, взяла участь у лат. Службі Божій і заупокійному Богослуженні за спокій душ філіпінських скавтів, що її відправлено для цілого табору Маратон".

На прохання пресового відділу нашого табору нашу виставку відвідала представниця Пресової Кватири табору Джемборі і вислідом того була така відомість у „М. К." з 6.8.:

„Ми почали наші відвідини від табору українців. При вході до їх табору є маленька капличка з хрестом зробленим з бамбукового дерева і ікона Божої Матері. Вони нас приняли тепло і подарували нам українські поштові марки видруковані спеціяльно для Джемборі. Їх скавти були заняті підготовкою їх національної виставки".

Інформаційну статтю про українців приніс „М. К." з 7.8 п. з. „Українські скавти в Маратоні". Подається статтю в цілості:

„Влизько два мільйони українців живе поза їх рідним краєм, а з того числа майже 1 мільйон у ЗДА, 600 тисяч у Канаді, а решта у країнах Полудн. Америки, Австралії, і Зах. Европі.

У сітці їх національних організацій є також пластові організації із заг. числом членів понад 7.000.

Група українських скавтів, Пласт, бере участь у Джемборі, у підтаборі „Плятея", входячи у склад німецького контингенту. Група має 35 скавтів і сеньйорів, які відразу знаменито достосувались до рухливого життя табору, беруть участь в його діяльності і плянують також додати свій вклад у програму діяльности табору Джемборі".

„М. К." ч. 14 з 8 серпня у кореспонденції з підтабору „Плятея" приніс таку вістку:

„35 українських скавтів, які щасливо загосподарились у своєму таборі, включились негайно в рухливе життя табору, беручи в ньому участь і даючи свій вклад у його діяльність. Вони вже виступали у програмі „Талент-О-Рами" (програма для цілого табору), а виставка також відкрилася у їх таборі. Багато скавтів і сеньйорів інших національностей відвідали її і захоплювались нею".

Коли зважити що „Маратон Курієр" не поміщує ніяких політичних відомостей, що він виходить щоденно у 8 сторінок малого формату і що повинен подавати відомості про 89 національностей табору Джемборе то матеріяли друковані в ньому про українців треба вважати добрим вислідом нашої праці.

Окрім матеріялів, друкованих у „Маратон Курієрі" як вже згадувано перед тим, пресова служба нашого табору видала для грецької преси поза табором спеціяльний комунікат про нашу візиту в університеті в Атенах, який пресова кватира табору вислала до 60 грецьких часописів. Хоч пресова служба не мала можливості досі придбати примірники тих газет, але є відомості, що той комунікат і інші матеріяли про нас передані представникам грецької преси, що відвідували нашу виставку, вже появились у грецькій пресі.

Про це маємо відомості від двох родин з Атен, наших старих емігрантів, які нас поінформували, що вони „у грецькій пресі читали про українців в таборі Джемборі і тому прийшли нас відшукати. Вони були втішені і зворушені фактом стрічі з нами.

Короткі вістки

• В ЗДА найбільше п'ють кави, і ця країна є найбільшим імпортером кави в цілому світі. Але в останньому часі зростає і скількість чаю, що його тут випивають. В першому півріччю цього року до ЗДА привезли 67,002,582 фунти листків чаю, на 5 відсотків більше, як в тому самому часі минулого року. Передбачають, що в цілому 1963-му році імпорт чаю буде на 10 відсотків більший в порівнянні з 1962-им роком.

• В Сенека Фоллс, Н. Й., будують новий коледж на площах, що мають 300 акрів. Це буде Пресвітеріянський коледж і називатиметься коледжом Айзенгавера.

• В Еспанії засуджено на смерть одного еспанця й одного француза, за підкинення в липні цього року на центральній поліційній станиці в Мадриді двох бомб, які вибухли й поранили 37 осіб.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В БРАЗИЛІЇ

Д-р Богдан Кобилянський йде в гору

Ім'я цього заслуженого лікаря українського походження широко відоме не тільки в Парані, а й далеко поза її межами. Д-р Богдан Кобилянський головно спеціялізується в поборюванні пістряка та в хірургії. Його здобутки в цій ділянці високо цінять не тільки місцеві українці, а й широкий бразилійський загал. Останніми днями маємо цьому нові підтвердження.

Напівофіційна, напівгромадська організація, Паранська Ліґа Поборення Пістряка, недавно відбула свої річні Загальні Збори. Ліґа, до речі, закінчує будувати величезний власний шпиталь, що буде устаткований за останнім словом досягнень медичної науки. Згадана організація часто проводить масові кампанії боротьби з пістряком, реєструє хворих, піклується їх лікуванням тощо.

На річних Зборах обрали нове керівництво Ліґи. Згідно з наслідками таємного голосування, її президентом став д-р Богдан Кобилянський.

Поважне значення для Куритиби і взагалі для Парани має Інститут Медицини та Хірургії. Тут також були Загальні Збори, які обрали д-ра Богдана Кобилянського на становище віце-президента Інституту.

Всі разом

Цього року українське організоване жіноцтво Куритиби спільними силами відзначило Свято Героїнь. Його влаштували в просторій залі великого будинку Хліборобсько-Освітнього Союзу. Діяльну участь у Святі взяли: Організація Католицьких жінок при місцевій католицькій церкві, Сестрицтво Святої Марії Магдалини при місцевій православній церкві та Організація Жінок при Хліборобсько-Освітньому Союзі. Не дивно, що заля була переповнена і жінками, і чоловіками, і дітьми різного віку.

Змістовним вступним словом програму розпочала пані Наталія Лиса — культурно-освітня референтка Жіночої Організації при Союзі. На її пропозицію, присутні повстанням з місць та однохвилинною мивчанкою вшанували світлу пам'ять Героїнь. Реферат відчитала секретар цієї ж організації пані Іванна Борушенко.

В художній частині по черзі виступали хори всіх трьох жіночих зосереджень та їхні декляматорки. Кожний виступ тепло сприйняла авдиторія. Свято під кожним оглядом залишило по собі дуже приємне враження.

Знову жінки

В тому місті Парани Уніон да Віторія місцеве жіноцтво разом з Сестрами Служебницями надзвичайно вдало провело День Матері. Простора домівка філії Хліборобсько-Освітнього Союзу ледве вмістила всіх бажаючих бути присутніми. Урочистість відкрив Григорій Гордій, він же коротенько з'ясував значення Дня Матері.

З віршами й піснями для своїх мам виступали діти. Цього разу на сцені їх побувало понад п'ять десятків. Усі вони учні місцевих шкіл, а українські поезії та співи вони вивчили під керівництвом Сестер Служебниць. Контакт між сценою та авдиторією був винятково дружній і теплий, адже виконавці - доньки й сини, а присутні на залі — їхні матері.

Оголошення про гостинні виступи

Українське громадянство в Уніон да Віторія, очевидно, вирішило вийти наперед всіх інших наших згромаджень на бразилійському терені в такій важливій і потрібній справі, як театральна ділянка.

Вже від багатьох років і в Централя Хліборобсько-Освітнього Союзу в Куритибі проголошує про свій намір організувати в цьому місті показовий український драматичний гурток, який з виставами об'їздив би більші скупчення наших людей. Однак, з того покищо нічого не вийшло. Правда, кілька разів ставили маленькі п'єси, але тільки „для внутрішнього вжитку". Ні одна з них не вийшла на належний рівень, тому з „показом" доводиться стримуватися й досі.

Більше щастя мав куритибський ТПУК (Товариство Прихильників Української Культури). Його вистави випали вдало і він двічі їздив з ними до Порто Алеґре. Та це робилося тільки за спеціяльною домовленістю філій ТПУК'у обох цих міст.

Інакше підійшли до цього питання в Уніон да Віторія. Тут, силами місцевої філії Хліборобсько-Освітнього Союзу, відіграли комедію місцевого українського автора (уже небіжчика) Сильвестра Калинця під назвою „Кохання з перешкодами". Режисером був п. Григорій Гордій, декораторами та гримерами п. Василь Полиґач і п. Роман Книжковий. Ролі виконували: проф. Іван Хорт, Євген Шаравара, Левко Іванків, Теодозій Стахира, Григорій Криворучко, Сесілія Забанжала, Йосифа Плащишин, Одарія Заячук. Виконавці доклали всіх зусиль і всього свого хисту, щоб якнайкраще вив'язатись з відповідальних завдань.

Цю річ поставили у просторій театральній залі місцевої філії Союзу. Зійшлися не тільки наші громадяни з Уніон да Віторія, а й з поближчих колоній. Були також бразилійські глядачі. Виставою всі вдоволені. Оплескам не було кінця.

І от, цей гурток оголосив, що він тепер готує нову п'єсу, а всі довколишні місцевості з українськими поселенцями можуть запрошувати аматорів з Уніон да Віторія до себе. Аматори з Уніон де Віторія готові виступити де-будь, в якій завгодно колонії.

Таке оголошення до загального відому є першим в українській практиці на бразилійському терені. Скажемо від себе таке: вистава в Уніон да Віторія пройшла на звичайному аматорському рівні, нічого особливого в ній не було. Проте, українське населення в Бразилії дуже любить дивитися на українські п'єси, не зважаючи на якість постав та на виконання. В Бразилії є всі умови для того, щоб створити бодай напівпрофесійний український театр і шкода, що того й досі не здійснено, хоч балачок на відносну тему ніколи тут не бракувало й не бракує. Між іншим, у Бразилії взагалі театральна справа перебуває ще на початковому рівні, через те й бразилійський глядач охоче відвідує вистави чужинецьких драматичних колективів, італійські, еспанські, німецькі, і, як показує дійсність, також українські.

В „Старій Україні"

Однієї неділі почалося весілля в закинутій серед вікових кам'яних брил та лісів українській колонії в естаді Санта Катаріна, в Бразилії. В колонії своєї церкви нема, ото ж молоді, а з ними мало й не всі сусіди кіньми подалися до далекого містечка Ірасеми, де є чудова й простора українська католицька церква. Там священик дав шлюб, і усі повернулися до колонії справляти весілля.

Тягнулося воно днів чотири. Дощі не йшли, тому все робили надворі, ціла колонія брала в тому участь. Столи й лавки поставили під крислатими деревами, ото ж сонце не палило голови, а їсти й пити нікому й ніколи не бракувало. Хто знеміг, поклався собі десь у холодочку, прокинувся — знову присідав до столу. Танці, співи, музики, чи там різні приповідки та покази всіляких „штук" майже не припинялися.

Другого дня, наприклад, молоді хлопці ранесенько кинулися по подвір'ях родичів молодої й молодого „нишком-тишком курей роздобувати". В Бразилії кури сплять переважно на деревах, стягнути їх звідти дрібниця. Молодець отак вхопить курку, вправно скрутить їй голову й кине під двері господареві.

Прокинувшись, господар чи господиня, побачивши долі під хатою скривавлену курячу голову, вже знають в чім справа. Дома нічого не готують їсти, а, загорнувши курячу голову в ганчірочку, прямують з нею всією родиною до весільних столів. Таким чином, підкинута голова курки править за своєрідне „офіційне запрошення" прибути на продовження того, що почалося вчора.

Тих днів вигадливости свах, сватів, посажених батьків, дружб та дружок не було кінця. Всі присутні мали [illegible] на що подивитися та що послухати. Особливо ж цікавими [illegible] вдови. Кілька їх вмостилися біля головного столу посередині двору. Одна, в центрі, сидячи, грайливо підводячи та спускаючи очі, заспівувала, а інші час-від-часу приєднувались до неї, голосисто повторюючи два останні рядки з кожного уступу оригінальної вдовиної пісні. Ось головна починає:

„Вмер, вмер мій
небожчик,
А я свою біду в горщик.
Черепочком накрила,
Щоб сі на світ не
дивила".

Спокійно, лагідний тон головної, раптом переривається гуком кількох сильних голосів, що аж в ухах лящить, коли вони підхопили:

„Черепочком накрила,
Щоб сі на світ не
дивила".

Ох, яка ж файна пісня, якже ж красно молодиця виводить... — одностайно схвалюють усі присутні.

Сим часом молода удовиця встає з-за столу, чемно вклоняється на всі чотири боки, схрестивши руки на грудях. За нею так само поводяться її підспівачки. До них тягнуться десятки рук (до речі, всі чоловічі) з повними чарками. Удовиці спочатку вдавано відмахуються від припрошень, але... не довго...

Як бачите, і в наші модерні часи ще можете натрапити на „кавалки", так би мовити, „Старої України".

Мих. Килимний

Президент кол. французького Конґа зрікся

Браццавіль. — Президент Фулберт Юлу невеличкої західньо - африканської держави Конґо, що була раніше французькою колонією і переділена тільки рікою від куди більшого колишнього бельгійського Конґа, зрікся в четвер 16 ц. м. свого становища після того, як упродовж трьох днів на вулицях столиці тієї країни Браццавілі відбулись бурхливі демонстрації. Безпосередньою причиною вибуху заворушень було проголошення пляну конґолійської конституції, що передбачувала однопартійну систему і насправді диктаторську владу для Юлу, та арештування завзятих противників режиму, лідерів робітничої спілки. Демонстранти кинулись були на в'язницю, здобули її та звільнили робітничих лідерів а при тому 480 інших в'язнів. Юлу пробував заспокоїти схвильованих демонстрантів заявою, що він стримує проголошення нової конституції, але цього було для опозиції замало. Тому він, після довгих нарад із своїми дорадниками і членами опозиції, вийшов перед свій палац і проголосив — на радість публіки — що він зрікається.

ТАРЗАН, ч. 5089. В оселі шейха...

Провідник арабів проковтнув свою лють і погодився завести партію сафарі до головної квартири Бен Абена.

Вони ввійшли до оселі і станули перед розкішним наметом. — Зачекайте тут, буркнув Алі. — Я мушу поінформувати шейха.

П'єр промовив, здригаючися. — Той Алі... Я турбуся вами, месьє Келлі. — Джек знизав плечима. — Я буду обережний.